

Forskning om funktionsnedsättning 2018

Utlysningen ska bidra till ökad kunskap inom Fortes ansvarsområden [hälsa, arbetsliv och välfärd](#) och syftar till att finansiera forskning inom dessa områden. Totalt avsätts omkring 50 miljoner kronor för åren 2019 till 2022.

Sista dag att skicka in ansökan är den 15 november 2018 kl. 14:00.

Inriktning

Utlysningen ska även bidra till ökad och fördjupad kunskap om hinder och lösningar för ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Forskningen ska vara av hög kvalitet och hög relevans och gärna tvärvetenskaplig. I projektbeskrivningen bör intersektionella perspektiv och faktorer som till exempel kön, etnicitet och barnperspektivet beaktas.

Forskningen bör planeras i samverkan med relevanta målgrupper, exempelvis berörda professioner, brukare samt organisationer för personer med funktionsnedsättning. Juniora forskare uppmuntras särskilt att söka.

Av särskilt intresse är forskning som leder till ökad kunskap om:

- metoder och åtgärder för ökad delaktighet och aktivt medborgarskap
- fördjupad kunskap för att genomföra och följa upp FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- kunskap om olika mekanismer som leder till att personer med funktionsnedsättning exkluderas i olika sammanhang och ojämlikhet
- innovativ användning av ny teknik och utveckling av nya metoder inom offentlig sektor
- utmaningar och hinder i samband med digitalisering och teknisk utveckling
- komparativ forskning
- framgångsfaktorer för ökad inkludering inom olika samhällsområden
- barn och äldre med funktionsnedsättning och förståelse för olika villkor i olika skeden av livet

I slutet av detta dokument finns beskrivningar av några av ovanstående exempelområden. Observera att detta är exempel på områden. Alla ansökningar som avser forskning som anses rymmas inom ramen för denna utlysning välkomnas.

Förutsättningar för att ansöka

Alla ansökningar skickas in via ansöknings- och granskningsystem [Prisma](#). Försäkra dig om att följande förutsättningar finns i god tid innan sista ansökningsdag:

- Du måste skapa ett personligt konto i Prisma
- Alla som ingår i ansökan som medverkande forskare måste också skapa personliga konton i Prisma
- Alla CV- och publikationsuppgifter för sökande och medverkande forskare lagras på respektive forskares personliga konto
- Ditt universitet eller högskola måste ha ett organisationskonto i Prisma

Ett villkor för att en ansökan ska behandlas av Forte är att slutredogörelser för alla tidigare beviljade bidrag skickats in senast den 15 november 2018. I annat fall behandlas inte ansökan. Detta gäller endast de tidigare bidrag där tidpunkten för slutredogörelse har passerat. Vi tar hänsyn till eventuell tidigare beviljad förlängning av dispositionstiden och därmed senarelagt datum för slutredogörelse.

Bidragsformer

Inom utlysningen är det möjligt att ansöka om tre olika typer av bidrag. Under rubrikerna nedan redovisas villkor, beloppsnivå och behörighetskrav för respektive bidragsform.

Högst en ansökan per bidragsform och projektledare är tillåtet. Ansökningar om olika typer av bidrag får inte gälla samma projekt. Om du söker juniorforskarbidrag men inte går vidare som juniorforskare i beredningsprocessen kommer ansökan att bedömas som en treårig projektansökan, utan att du särskilt behöver ange det.

! *Observera att maxbeloppen nedan inkluderar så kallade indirekta kostnader. Ansökningar som överstiger angivet maxbelopp kommer inte att beredas.*

Projektbidrag

Projektbidrag inom denna utlysning beviljas för två till tre år. Bidragsformen kan sökas av alla forskare som har lägst en doktorsexamen.

- **Beloppsnivå:** Upp till 5 000 000 kr för ett treårigt projekt. Upp till 3 000 000 kr för ett tvåårigt projekt.
- **Behörighet:** Som projektledare ska du ha avlagt doktorsexamen senast vid sista dag för inlämning av ansökan.

Juniorforskarbidrag

Juniorforskarbidraget är ett projektbidrag riktat till juniora forskare. Bidraget delas ut max sex år efter disputation. Stödformen omfattar fyra år och bidraget ska täcka minst 40 procent av lönen för juniorforskaren.

- **Beloppsnivå:** Upp till 5 000 000 kr för de tre första åren. Det fjärde året har ett fast belopp om 1 000 000 kr.

- **Behörighet:** Du är behörig att söka juniorforskarbidrag i den här utlysningen om du har avlagt doktorsexamen, dvs. genomförd disputation och fullgjorda kurser för doktorsexamen, mellan den 1 januari 2013 och den 15 november 2018.

Om du disputerade innan den 1 januari 2013 kan du räkna av tid för t.ex. föräldraledighet eller militärtjänstgöring. Instruktioner finns på sida 5 av detta dokument.

Postdokbidrag

Syftet med postdok-bidragen är att ge nydisputerade forskare möjlighet att i nära anslutning till doktorsexamen fortsätta sin forskarkarriär. Den som får ett postdokbidrag kan fritt utveckla sin forskning inom det område som utstakats i forskningsplanen. För postdok-bidrag är du ensam sökande, dvs. du kan inte bjuda in medverkande. Stödformen omfattar två år och bidraget är avsett att täcka en heltidslön.

Forte vill främja rörlighet, varför vi gärna ser att postdokperioden förläggs till annat lärosäte eller annan institution än där forskarutbildningen bedrevs. Forte välkomnar också utlandsvistelse under postdokperioden. Medlen ska dock förvaltas av svenskt universitet eller motsvarande.

- **Beloppsnivå:** 1 000 000 kr per år
- **Behörighet:** Du är behörig att söka postdokbidrag i den här utlysningen om du har avlagt doktorsexamen, dvs. genomförd disputation och fullgjorda kurser för doktorsexamen, mellan den 1 januari 2016 och 15 november 2018. Sökandens avhandling och planerade forskningsprojekt ska ligga inom Fortes ansvarsområde.

Om du disputerade innan den 1 januari 2016 kan du räkna av tid för t.ex. föräldraledighet eller militärtjänstgöring. Instruktioner finns på sida 5 av detta dokument.

Beredning

Ansökningarna bedöms av en internationell beredningsgrupp som är sammansatt av forskare och allmänföreträdare. Beredningsgruppen begär också in utlåtanden från externa granskare vid behov.

Bedömningskriterier

Forskningsprojektets vetenskapliga kvalitet:

- Syfte, frågeställningar, teoriansknytning, relation till tidigare forskning inom området, identifierade forskningsbehov och originalitet
- Tvärvetenskaplig ansats
- Studiedesign, metoder och datamaterial
- Genus- och mångfaldsperspektiv i forskningens innehåll

Samhällsrelevans och nyttiggörande:

- Relevans i relation till samhällets behov och Fortes ansvarsområde
- Samverkan med användare av forskningen i forskningsprocessen
- Nyttiggörande och kommunikation av forskningsresultat

Genomförbarhet:

- Arbetsplanens kvalitet
- Projektledarens och forskargruppens forskningskompetens
- Redogörelse för eventuell tidigare egen forskning på området
- Personal och budget som bedöms utifrån rimlighet
- Samverkan med berörda professioner, brukare och anhöriga

Jämställdhetsintegrering

Forte har i uppdrag från regeringen att jämställdhetsintegrera vår verksamhet. Vi ska bland annat verka för att ett köns- och genusperspektiv inkluderas i den forskning vi finansierar, när det är tillämpligt. Av den anledningen efterfrågar vi en beskrivning av genus- och mångfaldsperspektiv i forskningsansökningarna. Mångfald inkluderas för att också främja ett bredare jämlikhetsperspektiv.

Forte ska även med sin finansiering främja jämställdhet i forskarsamhället. Genom en systematisk bedömningsprocess ska vi säkerställa att huvudsökanden inte gynnas beroende på kön eller andra faktorer. Forte efterfrågar även en beskrivning av könssammansättning i de projektgrupper som ansöker om medel.

[Läs mer om Fortes arbete med jämställdhetsintegrering.](#)

Riktlinjer för hur Forte hanterar ansökningar där delar av forskningen ska bedrivas utomlands

- Forte ser positivt på internationell forskningssamverkan. Fortes ansvarsområden rymmer komplexa samhällsutmaningar där internationell forskningssamverkan kan ge viktiga bidrag.
- Fortes bidrag kan användas för att finansiera forskning där vissa delar bedrivs i andra länder, men forskningen ska vara initierad och ledd från Sverige eller tydlig del i samarbetsforskning.
- Ansökningar som innehåller internationella samarbeten bedöms med samma kriterier som övriga forskningsansökningar i våra ordinarie beredningsgrupper.
- I bedömningen av forskningsansökningar ska granskarna i Fortes beredningsgrupper bedöma om en eventuell utlandsdel i ett projekt tillför ett mervärde för projektet eller är en förutsättning för ett projekt med t.ex. global eller komparativ ansats.

- Det är huvudsökandes ansvar att ta reda på hur den egna medelsförvaltaren ställer sig till att finansiera forskning där vissa delar bedrivs i andra länder och finna lämpliga former för hur samarbetet ska gå till i varje specifikt fall.
- Det är medelsförvaltaren för bidraget, d.v.s. den svenska huvudsökandes hemmainstitution i Sverige, som bestämmer och tar ansvar för att vid behov anställa utländsk personal eller betala för aktiviteter och tjänster som utförs i andra länder.

Avräkningsbar tid

För avräkningsbar tid, för t.ex. föräldraledighet eller militärtjänstgöring, gäller att du ska styrka den genom att intyg skickas in som bilaga till ett mail till forte@forte.se senast den 22 november 2018. I mailet anger du diarienumret för den ansökan som intyget gäller (diarienumret fås i Prisma efter utlysningens deadline, alltså bör din ansökan ha ett diarienummer på morgonen 16 november). För föräldraledighet ska intyg från Försäkringskassan skickas in, i det undantagsfall då detta inte är möjligt skickas istället ett intyg från arbetsgivaren. Det är viktigt att du i din projektbeskrivning i ansökan i Prisma också anger att du har avräkningsbar tid och att du skickar in intyg separat.

Open access

Forte ger alla beviljade projektbidrag ett generellt bidrag om 30 000 kronor för open access-publicering.

[Fortes policy för open access](#)

Överföring av projektinformation till SweCRIS

Forte överför information om beviljade bidrag till SweCRIS, en nationell databas över bidragsfinansierad forskning som inrättats på uppdrag av regeringen. [Gå till SweCRIS webbsida.](#)

Tidplan

15 november 2018 kl. 14.00	Sista dag att lämna in ansökan
Mars 2019	Fortes styrelse fattar beslut om vilka ansökningar som beviljas bidrag
Tidigast april 2019	Projektstart

Kort beskrivning av ett antal områden

Observera att detta är exempel på områden. Alla ansökningar som avser forskning som anses rymma inom ramen för denna utlysning välkomnas.

Samspel mellan individ och miljö

Funktionshinder är resultatet av ett samspel mellan personer med funktionsnedsättningar och hinder som är betingade av samhället, miljön och attityder. Begreppet personer med funktionsnedsättning syftar till att beskriva individens funktionsförmåga. En nödvändig förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva oberoende och delta fullt och jämlikt i samhället är tillgänglighet, till exempel till den fysiska miljön, information och kommunikation samt tjänster och service. Universell utformning, där största möjliga hänsyn tas till människors olika behov och förmågor tas, är central som princip för att nya barriärer inte ska skapas. Stereotypa uppfattningar och fördomar leder till negativa bilder av förmågan och kapaciteten hos personer av funktionsnedsättningar och som hindrar eller försvårar tillträdet till exempel till arbetslivet.

Aktivt medborgarskap

Aktivt medborgarskap innebär att kunna delta aktivt i samhällslivet och undvika exkludering. Det innebär ett visst mått av ekonomisk och social trygghet, att kunna definiera egna behov och preferenser för att kunna göra egna livsval, att ha inflytande i viktiga samhällsfrågor och kunna påverka beslut i frågor som rör den egna personen. Arbetslivet är en central arena för att förverkliga ett socialt medborgarskap, liksom välfärdssystemets olika insatser i form av sociala rättigheter och skyldigheter. Men även tillgänglighet till byggnader, produkter och tjänster, samhällsfunktioner, kultur och fritidsanläggningar, och mycket annat är centrala aspekter i relation till delaktighet. Aktivt medborgarskap förutsätter också att diskriminering motverkas genom lagstiftning och andra insatser, och att olika samhällsfunktioner anpassas så att tillgänglighet och användbarhet gäller alla.

Funktionsrättskonventionen

Sverige är bunden av FN:s Konvention om Rättigheter för Personer med Funktionsnedsättning (Funktionsrättskonventionen) sedan 2009.

Funktionsrättskonventionen reglerar vilka livsmöjligheter personer med funktionsnedsättning ska ha, vilka hinder som finns och hur dessa ska avhjälpas. Funktionsrättskonventionen spänner över alla livsområden och sträcker sig från principiella ställningstaganden såsom tillgänglighet, jämlikhet, deltagande och självbestämmande till detaljerade krav på hur en viss rättighet ska förverkligas.

Funktionsrättskonventionen har 2017 identifierats som vägledande för svensk funktionshinderpolitik. Forskning är ett centralt instrument i implementeringen av rättigheterna i Funktionsrättskonventionen. Genom forskning generas den kunskap som behövs för att veta hur de hinder personer med funktionsnedsättning möter i förverkligandet av sina mänskliga rättigheter ska avhjälpas på bästa sätt.

Funktionsrättskonventionen är även vägledande för vilken forskning som behövs vid en specifik tidpunkt. Genom att kontrastera spannet av de livsområden och problem som Funktionsrättskonventionen täcker med svensk forskning blir det tydligt att forskning som fokuserar på att förändra individen är starkt överrepresenterad på bekostnad av forskning som fokuserar på hur det omgivande samhället ska förändras för att bättre möta personer med funktionsnedsättning.

Med detta i åtanke kommer denna utlysning att prioritera forskning som huvudsakligen fokuserar omgivningen och förhållandet mellan individ och omgivning, snarare än individens funktionsnivå. Utlysningen kommer även att prioritera forskningsansökningar som tydligt visar hur de bidrar till implementeringen av Funktionsrättskonventionen i Sverige och på vilka sätt Funktionsrättskonventionen kommer att integreras i forskningsprojektet på ett meningsfullt sätt. Med tanke på att Barnkonventionen kommer att bli svensk lag och att den explicit reglerar mänskliga rättigheter för barn med funktionsnedsättning premieras ansökningar med ett barnperspektiv förankrat både i implementeringen av Funktionsrättskonventionen och Barnkonventionen.

Arbete och utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning

Arbetsmarknaden är inte tillgänglig i tillräcklig utsträckning för personer med intellektuell funktionsnedsättning som har arbetsförmåga och vilja till arbete.

Inkluderingsmålet som finns på många andra samhällsarenor, att alla, oavsett förmåga, ska ges möjlighet att delta, är inte lika närvarande när det gäller arbete.

Det innebär att arbetsfrämjande stöd behöver gå utöver att enbart försöka förändra eller träna individer. För att framgångsrikt kunna öka andelen i arbete behöver faktorer på flera nivåer och interaktioner dem emellan adresseras. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Utrikesdepartementet 2008) lyfter i artikel 27 fram rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på samma villkor som för andra medborgare. Konventionen pekar på att staten ska främja förverkligande av rätten till arbete och till arbetserfarenheter på den öppna arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning som vill arbeta och det görs inget undantag för personer med intellektuell funktionsnedsättning. För att nå upp till detta krävs betydande nya forskningsbaserade kunskaper och insatser framöver.

Tekniken och digitaliseringen som samhällsförändrande kraft

I takt med att digitaliseringen genomsyrar hela samhället är det angeläget att se hur digitaliseringen och framväxande tekniker kan användas och utformas så att den kan användas av alla människor, oavsett funktionsförmåga och position i samhället. I stort sett alla samhällssektorer berörs av denna utveckling. Utbildning, arbete, sjuk- och hälsovård, fritid, opinionsbildning, kommunikation är bara några exempel på områden som kraftigt påverkas av digitaliseringen. Framväxande tekniker som AI, VR, AR och internet of things kan både skapa nya barriärer och nya möjligheter. Kunskaper om hur de framväxande teknikerna kan komma att påverka situationen för personer med funktionsnedsättning behöver öka. Personer med olika funktionsnedsättningar behöver också kunna vara delaktiga i och påverka denna utveckling.

Barriärer såväl som möjligheter kan finnas på övergripande nivåer som policy och styrning. Men också olika praktiker och aktiviteter är relevanta för att skapa tillgängliga och långsiktigt hållbara samhällen. Kunskaperna behöver öka om hur denna utveckling påverkar möjligheterna för personer med olika funktionsnedsättningar och andra sårbara grupper att vara inkluderade.

Viktiga områden att studera kan vara:

- Design och designprocesser, inklusive hur sårbara grupper kan vara mer delaktiga i utformningen av produkter, tjänster och system.
- Digitaliseringen som samhällsförändrande och inkluderande kraft, såväl generellt som i mer specifika sammanhang.
- Policy, standardisering och implementering
- Uppföljning och utvärdering
- Verksamhetens förmåga att dra nytta av digitaliseringen